

ismertetését. Az 1900-ban Magyar Minerva címmel megindított vállalatnak megjelent immár a második kötete is, ugyanazon czélt szolgálván, mint az első, hogy t. i. a hazai múzeumok és könyvtárak tekintetében a létező állapotokról minél hívebb tájékozódást nyújtson az érdeklődő köröknek. Míg azonban az első évfolyamban a könyvtárak foglalták el a főhelyet, a mennyiben a szerkesztőség az országos gyűjteményeken és az állami támogatásban részesülő nyilvános jellegű múzeumokon kívül főleg a különböző egyházi és világi hatóságok, iskolák, társulatok és egyéb testületek által fentartott könyvtárak ismertetésére fektetett súlyt, addig a II. kötetben inkább a múzeumok és az iskolai gyűjtemények felől találunk nagy gonddal összeállított adatokat. A könyvtárak közül pedig, elhagyva a nyilvánosoknak nem tekinthető hatósági és ifjusági könyvtárak ismertetését, az olvasókörök könyvtárainak sorozatát kapjuk a helynevek betűrendjében.

Az új évfolyam mindössze 871 gyűjteményről nyújt felvilágosítást, a miből 619 könyvtár, 297 pedig múzeum. Az országos közgyűjteményeken kívül, nyilvános jellegű könyvtár van 22, múzeum pedig 68. Az egyes tanintézetek mellett van az ország területén mindössze 145 könyvtár, és 210 múzeum, a melyek között csak 6 humanista gyűjtemény van, míg 92 kizárólag természetrajzi anyag gyűjtésére szorítkozik, 112-ben pedig vegyes a gyűjtemény anyaga. 452 könyvtárt és 7 múzeumot különféle egyházi és világi hatóságok, egyesületek, testületek tartanak fenn, külön csoportot képezve köztük az ezen évfolyamban ismertetett 169 olvasóköri könyvtár.

A lelkiismeretes gonddal és nagy szakavatottsággal összeállított kötet szerkesztését dr. Schönherr Gyula és dr. Grün Albert végezték azoknak az adatoknak alapján, a melyeket az egyes gyűjtemények vezetői hivatalos úton beküldöttek, s mely adatok a legnagyobb részben az 1901 évi január havi állapotot tüntetik fel.

A kötet élén Varjú Elemér tollából gróf Batthyány Ignác erdélyi püspöknek életrajzát olvassuk, a ki nagyfontosságú, sok teherrel járó méltóságában is időt talált az irodalmi munkálkodásra, és a ki határt nem ismerő áldozatkészséggel megalapította az ország egyik legbecsesebb könyvtárát.

A kötet nyomdai kiállításáról szólva — mely teljesen méltó az Athenaeum régi hírnevéhez — csak dicséretet mondhatunk.

—i.

Az egri érseki papnevelő intézet könyvtárának szakok szerint való jegyzéke. Összeállította Nyizsnjai Iván könyvtáros. Eger, az érseki lyceum könyvnyomdája, 1901. IV + 307 l. 8-r.

Az egri papnevelde könyvtára nem régi alapítás; 1852-ben keletkezett, a mikor az előregedett r. kath. papok intézetét fel-

oszlatták s csekély számú theologiai művekből álló könyvtárát a szemináriumnak átadták. Szaporítása nem volt rendszeres. időnként egy-egy megyebeli lelkész adott vagy hagyományozott több-kevesebb könyvet rá s az egyházmegyei könyvtár adta át többes példányait. Esetről-esetre vásárolnak is számára egész gyűjteményeket vagy egyes szükségesebb munkákat, állandó megszabott javadalmazása azonban nincsen.

Jelenleg 6904 művet 7895 darabban tartalmaz. Ehhez járul még egy 1014 lapból álló metszetgyűjtemény, néhai Andrásy Kálmán áldozó-pap hagyománya. A könyvtár már rendeltetésénél fogva is első sorban vallástudományi jellegű; a theologiai szakok aránytalanul terjedelmesebbek a többieknél.

A könyvtárnak 71 kézirata s néhány régi magyar nyomtatványa is van. A kéziratok nagyobbára újabb időbeli theologikumok, sajnálatunkra ezek vannak pontosabban katalogizálva, míg a néhány érdekesebb darab csak pár rövid szóval van jelezve. Ilyen például: *Agarhodemos*. Regény. H. és é. n. 4°. vagy *Allamkormányzati elvek*. Latinul. H. n. 1790. 8°. A régi magyar nyomtatványokról megemlítjük Pázmány imádságos könyvének 1650-iki pozsonyi kiadását, mint kiváló ritkaságot. Megvan Pázmány Predikációinak 1636-iki kiadása, a Káldi-féle Biblia továbbá Telegdi Predikációi (Nagyszombat 1578.) és Postillája (II. és III. rész. 1578. 1580.).

A metszetgyűjteményről a katalogus nem igen nyújthat fogalmat; úgy látszik, nagyobb részét modern műlapok teszik.

A nyomtatványok jegyzékében lapozva, feltűnik minő rendkívül szegény a történelem, földrajz, irodalomtörténet és könyvészet összevont szakja. A legmagyarabb egyházmegye növendékpapságának könyvtárában — a mint sajnálattal konstatálni kénytelenek vagyunk — a hazai történelmet alig egynehány munka képviseli. Nincs meg Szalay és Horvát Mihály magyar története, sem a Szilágyi-féle Magyar nemzet története, forrásmunkákról, oklevéltárakról nem is szólva. El lehet ezek nélkül képzelni egy közel 8000 kötetből álló magyar könyvtárat? Jellemző, hogy még az egrí írók — bizonyosan ingyen kapható — munkáit is hiába keressük a jegyzékben. Kandra Kabos mindössze egy kis füzetkével van képviselve. Magyar mithológiáját s Várad regestrumát nem lehet a katalogusban fellelni. Ép ilyen hiányos a szépirodalmi szak, a hol *Arany*, *Eötvös*, *Jókai*, *Józsika*, *Kemény*, *Kölcsey*, *Vörösmarty neve elő sem fordul*. Jelemző egyébiránt, hogy még *Tárkányinak*, *Eger* egyik büszkeségének, a költeményei sincsenek meg az *egri* papnevelő könyvtárában.

A katalogus nem a legszigorúbb pontossággal készült. A czímmások szükséztűk s pontatlanok; a régibb művek a bibliografiai segédeszközök ismerete nélkül vannak jegyzékbe véve,

a mi több tévedést eredményez. Szikszai Bálint ismeretes munkája: *de sacramentis in genere* például 1565-ös évszámmal szerepel a katalogusban, pedig a Régi Magyar Könyvtár III. része felvilágosította volna a szerkesztőt, hogy a ritka könyvecske nyomtatási éve 1585, helye pedig Genf.

A könyvtár öt nagy szakra oszlik: ezek I. Hittudomány. II. Bölcséleti tudományok. III. Jogtudomány általában. Politika. IV. Természet- és reáltudományok. Gazdaságtan. V. Vegyes művek. E főszakok közül az első kettő és az utolsó több alszakokra bomlik. Nevezetesen a hittudományi nyolcz alszakra u. m. 1. szentírás és a reája vonatkozó tudományokra; 2. a szt. hagyomány képviselői és a reája vonatkozó művek; 3. encyklopedikus és bevezető theologiára; 4. alapvető és ágazatos hittanra; 5. erkölcstan, kazuisztika és aszkézisre; 6. egyházjog és forrásaira; 7. egyháztörténelemre s 8. lelkipásztorkodástanra; a bölcslettudományi hatra és pedig: 1. bölcsélet és ált. történetére, 2. történelem és segédtudományaira, 3. műtörténet és széptanra, 4. nyelvészetre, 5. ó-kori klasszikusokra s 6. szépírókra, míg a vegyes művek szakja 3 alosztályra, t. i. 1. nem szakbeli lapok és folyóiratokra; 2. encyklopediák, gyűjteményes művekre s végül 3. alkalmi költemények, egyházi beszédek stbre oszlik.

A jegyzékhez kimerítő név- és tárgymutató járul, a mely nagyban megkönnyíti a kötet használatát. V.

Heverdle Géza. *Kalauz a magyar gyűjteményes vállalatokban és a magyar színműirodalomban.* Budapest, 1901. XIII + 138 l. 8-r.

Első sorban könyvkereskedők számára készült az előttünk fekvő munka, azonban a könyvtári gyakorlatban is jó hasznát lehet venni, mint minden olyan segédeszköznek, a mi megkönnyíti a keresést olyankor, a midőn a memoria pillanatokra felmondja a szolgálatot. Már pedig igen gyakori eset, hogy egy-egy könyv címét pontosan tudjuk, azonban szerzőjének nevééről megfeledkeztünk s ilyenkor igen nagy időnyereség, ha sokszor nehézkes rendszerű sakkatalogusok mellőzésével legalább bizonyos természetű könyvanyagra nézve olyan jegyzékek birtokában vagyunk, a melyek a könyvcímek betürendes sorozatát tartalmazzák. Nincs ugyan az ilyen jegyzékeknek tudományos jellegük, — nem is igénylik ezek azt — azonban a könyvtárnoknak tudomással kell bírni létezésükről s igen helyes, ha a bibliografiai segédeszközök gyűjteményében ezek is helyet foglalnak. Különösen fontos a címek sorrendjében készült jegyzék a szépirodalmi művekre nézve. Mert itt találkozik a legtöbb feledésbe ment név, melyek közül egyik-másikra azonban sokszor szorosán vett tudományos kutatásoknál is szükség van. Mily nagy a száma például azoknak a színpadi termékeknek, melyeknek szerzője